

De registratie van een binnengekomen transport vond plaats in de toneel- en concertbarak. Eerst werden daar de personalia van de betrokkenen opgenomen en zij kregen dan in de regel ook meteen te horen, in welke barak zij ondergebracht waren. Vervolgens moesten zij bij enkele ambtenaren van het Centraal Distributiekantoor hun distributiebescheiden afgeven – *niet* hun persoonsbewijs: dat mochten zij behouden.¹ Daarna passeerden de nieuw-binnengevoerden enkele tafels waar door functionarissen van de *Antragstelle* nagegaan werd of zich onder hen Joden bevonden die op omstandigheden konden wijzen waaruit zou voortvloeien dat zij niet *transportfrei* waren; al die gegevens werden genoteerd. En tenslotte kwam de 'controle' door enkele medewerkers van de roofofbank Lippmann-Rosenthal (Sarphatistraat): men moest al zijn courant geld binnen het toegestane maximum (geen Joods gezin mocht meer dan f 250 in bezit hebben) inwisselen tegen kampgeld – de rest werd in beslag genomen, samen met eventuele waardevoorwerpen die men nog bij zich had; de fouillerings was even grondig als vernederend: overal werd gezocht, vaak tot in de anus toe.

De aanvoer-treinen kwamen menigmaal pas in de avond aan en de registratie en de daarop aansluitende werkzaamheden begonnen dan terwijl het buiten al donker was. 'Het kwam vaak voor', aldus S. van den Bergh, die van juli '42 tot februari '44 als functionaris van de Joodse Raad in het kamp werkzaam was,

'dat de requisieten van de revue nog op het toneel stonden, als de eerste verbaasde, vaak van angst en moeheid verwrongen gezichten vanuit het donker plotseling aan de helle verlichting van de zaal moesten wennen . . . Eerst keken (de mensen) in de felle lichten en dan naar de lange tafels met tikkende typewriters en registrerend personeel. Daarachter, in de verte bij het toneel, stond meestal Gemmeker in volle glorie . . . Meestal droeg hij een gloednieuwe chroomleren regenjas . . . De *Erste Dienstleiter* Kurt Schlesinger stond (ook al) in een dure chroomleren jas, wijdbeens en even onberoerd als Gemmeker, op enkele passen afstand van deze en maande op barse, vaak ruwe toon het doortrekkend publiek aan, zich te haasten. Iedere stagnatie wekte zijn wilde woede. Gemmeker bleef slechts staan en keek toe . . . Nooit heb ik zoveel tranen zien vergieten, nooit zoveel wanhopige gezichten gezien.'²

¹ Er zijn in Westerbork bovendien aparte identiteitsbewijzen, ('kampkaarten'), uitgereikt; de pb's waren dus strikt genomen overbodig. Wij nemen aan dat het een weloverwogen beslissing van de bezetter geweest is, de binnengevoerde Joden niet hun pb te ontnemen: dat versterkte de illusie dat men in 'Polen' in leven zou blijven. ² S. van den Bergh: *Deportaties*, p. 14-16. Wij hebben de volgorde van enkele zinnen veranderd.